עין משפט נר מצוה

יא א ב מיי' פי"ג מהל' שבת הלכה ו:
יב ג מיי' פי"ב שם הלכה יב:
יג ד שם הלכה יג:
יד ה שם הלכה יד:

מסורת הש"ס עם הוספות

א) לעיל ג., ב) לקמן צג., ג) [זבחים נט:], ד) נדרים לח. [בכורות מד.], ה) עירובין ד: סוכה דף ד: [סנהדרין ז.], ו) [נדה כו:], ז) נדרים לח. [ע"ש היטב ומהו לייסב], ח) לקמן קמד: [עירובין מח. כט:] קידושין דף ו., ט) כאן, י) במדבר ד טז, כ) עיין תוס' לעיל ד ע"א ד"ה אבל למטה ובגליון הש"ס לרעק"א שם, ל) לקמן עמוד ב (ועיי"ש ברש"ש), מ) מפורש בתוס' מנחות לז ע"א ד"ה קיבורת, נ) [וע"ע תוס' מנחות לז. ד"ה קיבורת ותוס' חולין קו: ד"ה אמר רב ותוס' ערכין יט. ד"ה מרפיקו ותוס' נדה ל: ד"ה שני], ס) והובא לקמן קב ע"א, ע) ט, יד (פי' בתרגום שני עיי"ש), פ) [וסם ד"ה והכולין], צ) [וע"ע תוס' עירובין מח: ד"ה גופו ותוס' פסחים קט: ד"ה ברום].

גמרא

דאי בעי מפקע ליה ושקיל בנסכא וכיון דאיכא שנצין מפיק ליה עד פומיה ושרי ושקיל ושנצין אגידי מגואי דליכא שנצין ואיבעית אימא דאית ליה ומכרכי עילויה וכן אמר רבא לא שנו אלא בקופה מלאה קישואין ודלועין אבל מלאה חרדל חייב אלמא קסבר אגד כלי לא שמיה אגד אביי אמר אפילו מלאה חרדל פטור אלמא קסבר אגד כלי שמיה אגד קם אביי בשיטתיה דרבא קם רבא בשיטתיה דאביי ורמי דאביי אדאביי ורמי דרבא אדרבא דאיתמר המוציא פירות לרה"ר אביי אמר ביד חייב בכלי פטור ורבא אמר ביד פטור בכלי חייב איפוך *ביד חייב והתנן [א] פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונטל העני מתוכה או שנתן לתוכה והכנים שניהן פטורין [ב] התם למעלה מג' הכא למטה מג': **מתני'** [ג] המוציא בין בימינו בין בשמאלו בתוך חיקו או על כתיפיו[א] חייב שכן משא בני קהת [ד] כלאחר ידו ברגלו בפיו ובמרפקו[ב] באזנו ובשערו ובפונדתו ופיה למטה בין פונדתו לחלוקו ובשפת[ג] חלוקו במנעלו בסנדלו פטור שלא הוציא כדרך המוציאין: **גמ'** אמר ר"א[ד] [ה] המוציא משאוי למעלה מעשרה טפחים חייב שכן משא בני קהת ומשא בני קהת מנלן (א) דכתיב [א] על המשכן ועל המזבח סביב [ו] מקיש מזבח למשכן מה משכן י' אמות אף מזבח י' אמות ומשכן גופיה מנלן דכתיב [ב] עשר אמות אורך הקרש וכתיב [ג] ויפרוש את האהל על המשכן [ז] ואמר רב משה רבינו פרשו [ח] מכאן אתה למד גובהן של לויים עשר אמות וגמירי דכל טונא דמידלי במוטות תילתא מלעיל ותרי תילתי מלתחת אישתכח דהוה מידלי טובא ואיבעית אימא מארון [ט] דאמר מר ארון תשעה [י] וכפורת טפח הרי כאן י' וגמירי דכל טונא דמידלי במוטות תילתא מלעיל ותרי תילתי מלרע אישתכח דלמעלה מי' הוה קאי וליגמר ממשה דילמא משה שאני [כ] דאמר מר אין השכינה שורה אלא על חכם גבור ועשיר ובעל קומה אמר רב משום רבי חייא המוציא משאוי בשבת על ראשו חייב חטאת שכן אנשי הוצל עושין כן ואנשי הוצל [ל] רובא דעלמא אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב משום רבי חייא אחד מבני הוצל שהוציא משוי על ראשו בשבת חייב שכן בני עירו עושין כן ותיבטל דעתו[מ] אצל כל אדם אלא אי איתמר הכי איתמר [ה] המוציא משוי על ראשו פטור ואת"ל

רש"י

מפקע. קורע: בנסכא. שהן חתיכות ארוכות וכל זמן שמקצתן בפנים לא קנה: ופרכינן וכיון דאיכא שנצין. רצועות שקורין אשטולד"ך: מפיק ליה עד פומיה ושקיל. וכיון דמצי למשקלינהו קני ולענין שבת לא מיחייב עד דמפיק להו לשנצין דעל ידו הוא אגוד לרה"י שהרי לא יצאו: ומכרכי עילויה. שאין יכול להוציאו[י] (ב) בלא שנצין: קם אביי בשיטתיה כו'. שניהם חזרו בדבריהם והחליפו: ביד חייב. משיצאו הפירות ואע"פ שגופו ברשות היחיד ולא אמרינן אגד גופו שמיה אגד: בכלי פטור. כל זמן שיש מקצת הכלי בביתו: ביד פטור. דאגד גופו שמיה אגד לידו בתר גופו גרירא בכלי חייב וקשיא אתרוייהו למה שהחליפו שיטתן: התם למעלה מג'. וטעמא משום דלא נח ולא משום אגד גופו: והכא למטה מג'. דליכא למיפטרי' משום הנחה דכמונח דמי: מתני' שכן משא בני קהת. [ז] בכתף ישאו (במדבר ז) וימין ושמאל וחיק אורח ארעא ובשם רבינו יצחק בר יהודה מצאתי שאמר בשם רב האי שמפורש בהש"ס ירושלמי[ט] ופקודת אלעזר בן אהרן הכהן שמן המאור וקטורת הסמים ומנחת התמיד ושמן המשחה [י] [שמן[פ]] אחד בימין [ושמן[פ]] אחד בשמאל[פ] והקטורת בחיקו והתמידין בכתף: מרפקו. איישיל"א: פונדתו. אזור חלול: ופיה למטה. אין דרך הוצאה בכך אבל פיה למעלה דרך הוצאה: שפת חלוקו. שפה התחתונה: גמ' המוציא משאוי למעלה מי'. מעבירו באויר בידו ואינו על כתפו וגבוה מן הארץ [עשרה[פ]] קאמר דלאו במונח על כתפו מתניתין היא והא דתנן (לקמן דף ק.) הזורק ד' אמות בכותל למעלה מעשרה כזורק באויר אלמא אין למעלה מעשרה רשות הרבים דווקא זורק אבל מעביר חייב דיליף מבני קהת במשכן: אשר על המשכן וגו'. בקלעי החצר משתעי: אף מזבח. גובהו י' אמות והולך לסובבו בקלעים של י' אמות רחב ומה אני מקיים וג' אמות קומתו (שמות כז) משפת סובב ולמעלה ומה אני מקיים וקומה ה' דקלעים משפת מזבח ולמעלה כך מפורש בזבחים (דף נט:) שהיו הקלעים ט"ו אמות: מכאן אתה למד. דקס"ד שאר הלוים נמי גביהי כמשה: תלתא[י] מלעיל. וכיון דמזבח י' אמות והוא נושא[כ] בכתף כדכתיב (במדבר ז) ולבני קהת לא נתן (עגלות) וגו' והלוים י' אמות כי מדלו ליה תילתא למעלה מראשיהן או מכתיפו[ל] נמצא גבוה מן הארץ קרוב לשליש של י' אמות דהוו טובא טפי יותר מי' טפחים: ואיבעית אימא. לא גביהי לוים ולאו ממזבח גמרינן דשמא לוים לא גביהי אלא ז' אמות ואין משאן דמזבח גבוה מן הארץ אלא ב' או ג' טפחים ומארון גמר לה ר' אלעזר: אשתכח דלמעלה מי' קאי. טובא אפילו אין גובהן של לוים אלא ג' אמות כמותו הרי י"ח טפחים וארון אינו תלוי למטה מכתפותיהן אלא ו' טפחים וב' שלישי טפח אישתכח דגבוה י' ויותר: וליגמר ממשה. שפרש[מ] המשכן ונמצא דגובהן של לוים עשר אמות ונילף מלוים נושאי המזבח: דאמר מר. במסכת נדרים: אנשי הוצל. היו נושאין כדי מים ויין על ראשיהן ואין אוחזין אותם בידים:

מתני'

תוספות

דאי בעי מפקע ליה. נראה לר"י שכיסין שלהם לא היו תפורות בחוזק כמו שלנו ולהכי פריך ממקום התפירה ולא ממקום אחר: **ורמי** דאביי אדאביי. [ס] קים ליה להש"ס דהך מילתא דמייתי איתמר בתר להדור בהו: **התם** למעלה מג'. והני דלאו שמיה אגד הנחה ליכא כדפירש בקונטרס הקשה ה"ר אלחנן לרבה דמוקי מתני' בריש מכילתין (דף ד.) כר"ע דאמר קלוטה כמי שהונחה דמיא[ס] בהך בבא דמייתי הכא אמאי שניהם פטורין והלא למעלה מג' לר' עקיבא כמו למטה מג' לרבנן וי"ל דרבה סבר אגד גוף שמיה אגד ור"י מפרש התם למעלה מג' ואית לן למימר דשמיה אגד כדאמר בפ"ק (דף ג.) לידו בתר גופו גריר הכא למטה מג' דלאו שמיה אגד: **לאחר** ידו ברגלו. ולספרים דגרס כלאחר ידו י"ל דברגלו[פ] הוי פירוש כלאחר ידו ומיהו גירסא קמא ניחא טפי דהכי תניא בברייתא בגמרא[ל]: **במרפקו.** (ג) הוא שקורין קוד"א[פ] ולא כמו שפירש בקונטרס איישיל"ש מדתנן באהלות (פ"א מ"ח) רמ"ח אברים באדם שלשים בפיסת היד ו' בכל אצבע שנים בקנה שנים במרפק אחד בזרוע (ד) שנים בכתף כו' משמע דמרפק הוא למטה מן הזרוע וכן בפרק האומר משקלי (ערכין יט:)[ע] ידי ורגלי עלי ממלא חבית מים ומכניס ביד עד העציל[פ] וברגל עד הארכובה ולעציל קרי ליה במתניתין דהתם במרפקו[צ] ותרגום של אצילי ידי מרפקי ידיה (יחזקאל יג) משמע דעציל היינו קוד"א שהוא ביד כנגד ארכובה ברגל ובפ"ב דזבחים (דף יח:) לא יחגרו ביזע שאין חוגרין לא למטה ממתניהם ולא למעלה מאציליהם אלא כנגד אצילי ידיהם ואי אצילי היינו איישיל"ש היאך יחגרו למעלה מהם ועוד א"כ כנגד אציליהן היאך חוגרים אדרבה שם היא מקום זיעה אלא ודאי היינו קוד"א וכן יש להוכיח מכאן[ק] דלא כמפרש דמקום תפילין הוי בקנה למטה ממרפק דבכל מקום[י] אמרינן תפילין בזרוע ובמס' אהלות (פ"א מ"ח) משמע דזרוע הוא למעלה ממרפק ועוד דבפ' האומר משקלי (שם ד' יט:) פריך וביד עד העציל והכתיב והיה לאות על ידך ותנא זה קיבורית ומשני לאורייתא קיבורית כולה פירוש קרויה יד בנדרים הלך אחר לשון בני אדם משמע דמקום תפילין למעלה מן העציל[ל]: **המוציא** בפיו כו'. והא דתנן באמרו לו (כריתות ד' יג:)[פ] אם היתה שבת והוציאו בפיו חייב ה"מ אוכלים שדרכן להוציאן בפיו בשעת אכילה: **אישתכח** דלמעלה מי' הוה קאי. דמכתף אדם עד לארץ שלש אמות כדאמר בתרגום מגלת אסתר[ט] פרשנדתא אצטליב על תלת אמין וכן כולהו וראשיהם (ה) היו קטועים ומקוה לאמר (יומא לא.) דהוי כל גופו עולה בהן אפילו ראש באמה על אמה ברום ג' אמות דכשיכנס במים יעלו המים למעלה מראשו וכוכין דאמר בסוף המוכר פירות (ב"ב דף ק:[פ]) דאורכן ארבע אמות היינו עם ראש וצואר ועובי הארון עם מה שמשקעין ארון בתוך הכוך טפח או טפחיים וגבי היזק ראיה דהצריך ארבע אמות בריש בבא בתרא (דף ג:) משום צואר וראש ובקל יגביה עצמו שיוכל לראות לכך צריך ארבע אמות והא דאמרינן במי שהוציאוהו (עירובין דף מח.) דמקומו של אדם ארבע אמות היינו כשפושט ידו למעלה מראשו[ל]: ואת"ל

רב נסים גאון

המוציא בין בימינו בין בשמאלו בתוך חיקו ועל כתיפו חייב שכן משא בני קהת. בגמ' דבני מערבא מפרש כתי' ופקדת אלעזר בן אהרן הכהן שמן המאור וגו' שמן המאור בימינו וקטורת הסמים בשמאלו ומנחת התמיד של יום תלויה בזרועו שמן המשחה איכן היה נתון ר' אבין בש"ר אלעזר כמין צלוחית קטנה היתה תלויה באפונדתו: מה משכן עשר אף מזבח עשר אמות. בפרק מבוי (עירובין דף ב) אמרו איבעית אימא כי כתי' קלעים חמש עשרה אמה לכתף בגובהה הוא דכתי' גובהה והא כתי' וקומה חמש אמות ההוא משפת מזבח ולמעלה כדי שלא יהא כהן עומד ועבודה בידו והעם רואין אותו מבחוץ נתבאר כבר שהמזבח יש בגבהו י' אמות ובמסכת זבחים בפרק קדשי קדשים (דף נט) אמרו ר' יהודה לטעמיה דאמר מזבח דמשה נמי גדול הוה דתניא ה' אמות אורך וה' אמות רוחב רבוע יהיה דברים ככתבן דברי ר' יוסי ר' יהודה אומר נאמר כאן רבוע ונאמר להלן רבוע מה להלן מאמצעיתו הוא מודד אף כאן מאמצעיתו הוא מודד כולה ור' יוסי כי גמיר גזירה שוה בגובהה גמיר דתניא ושלש אמות קומתו דברים ככתבן דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר נאמר כאן רבוע ונאמר להלן במזבח הזהב רבוע מה להלן גובהו כשנים ברחבו אף כאן גובהו כשנים ברחבו הא מה אני מקיים וקומה חמש אמות משפת סובב ולמעלה: **דאמר מר אין השכינה שורה אלא על חכם וגבור ועשיר.** עיקר דיליה במסכת נדרים בפרק אין בין מודר הנאה מחברו (דף לח) א"ר יוחנן אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על חכם גבור ועשיר ועניו ומנלן ממשה דכתיב (שמות מ) ויפרוש את האהל על המשכן ואמר מר משה פרשו וכתיב (שמות כו) עשר אמות ארך הקרש אימא דאריך וקטין אלא מן הדין קרא דכתיב (דברים ט) ואתפש בשני הלוחות ותניא אורכן ו' ורחבן ו' ועוביין ו'. עשיר דכתיב

רבינו חננאל

ויוצא מגרר ויוצא פטור שאיסור שבת ואיסור גניבה באין כאחד. ועיקר הא מלתא שכל המתחייב בנפשו פטור מן התשלומין אבל אם נתחייב בתשלומין קודם שיתחייב בנפשו לא מיפטר. וכי אמר ר' אבין (כתובות לא) הזורק חץ מתחלת ארבע לסוף ארבע וקרע שיראין בהליכתו פטור שעקידה צורך הנחה היא אותיב שם רב ביבי בר אביי כי הא תשובה דקא מותיב מהא מתניתא הגונב כיס בשבת ופריקו ליה וה"נ קא מותיב ליה למאן דאמר אגד כלי שמיה אגד מהא מתניתא וקאמר ליה (את) [אם] אמרת מעות המונחים בכיס ופירות המונחים בקופה אע"פ שהוציא מקצת כיס ומקצת הקופה וכבר יצאו מעות הרבה ופירות הרבה לחוץ כיון שאגודים בכיס ומקצת הכיס בפנים פטור והכא קתני היה מגרר ויוצא פטור שהרי איסור שבת ואיסור גנבה באין כאחד ואי הוה אגד כלי שמיה אגד היה זה מתחייב בגניבה קודם שיבוא לידי איסור שבת דמן כד מפיק פורתא מן הכלי לחוץ נתחייב בגניבה דאי בעי שרי ושקיל ולדבריך עדיין לא בא לידי איסור שבת שהרי לא הוציא את כל הכיס וכיון שהוא בא לכלל איסור שבת בהוצאת מקצת הכיס שהרי הגנבה והשבת באין כאחד תיובתא דר' יוחנן. ופרקינן אמר לך ר' יוחנן אי אפקי לכיס דרך פיו הכי נמי דמחייב שהרי נתחייב בגנבה קודם שיבוא לידי איסור שבת והא מתניתין לא אתאמרא אלא בדאפקיה לכיס דרך שוליו דלא מצי למשקל מיניה מידעם עד דמפיק ליה לכוליה ובהכין גנבה ואיסור שבת באין כאחד. והדר אקשינן ליה לר' יוחנן **והא איכא חלאמא.** שהוא המקום התפור בשולי הכיס דאי ניחא ליה מפקע ליה ודחיק או בפתח דוכתא מן חלאמא דרך שוליו של כיס ושקול מיניה. ופריק ר' יוחנן שאם מעות יש בכיס דמצי למעבד הכי ודאי מחייב בגנבה קודם שיבא לידי איסור שבת ולא בהכין עסיק' בהא מתניתא אי לאמת (הא ברייתא בכי הא דאית ביה שבא) דלא מצי למשקל מיניה מקצת עד מפיק ליה לכוליה ולא מחייב בגנבה קודם שיבא לידי איסור שבת. והדר מקשינן **והאיכא שנציא.** ומפרקינן בדליכא ואי בעית אימא

הגהות הב"ח

(א) גמ' דכתיב אשר על המשכן: (ב) רש"י ד"ה ומכרכי וכו' להוציאו. נ"ב פי' בלא שנצין: (ג) תוס' ד"ה במרפקו הוא שקורין קוד"א. נ"ב לקמן בס"פ הבונה דף קד ע"ב פירש"י גופיה מרפקו אצילי ידיו ע"ש: (ד) בא"ד ואחד בזרוע וב' בכתף: (ה) ד"ה אישתכח וכו' דראשיהם היו:

גליון הש"ס

[מכת"י גמרא מכאן אתה למד גובהן של לויים עשר אמות. ע' ברכות נד ע"ב בפירש"י ד"ה משה כמה הוי וכו']: תוס' ד"ה ורמי דאביי וכו' קים ליה. כעין זה בתוס' לעיל דף ט ע"ב ד"ה הא לן וש"נ:

תורה אור השלם

א) וְקַלְעֵי הֶחָצֵר וְאֶת מָסַךְ פֶּתַח הֶחָצֵר אֲשֶׁר עַל הַמִּשְׁכָּן וְעַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מֵיתָרָיו לְכֹל עֲבֹדָתוֹ: [במדבר ג, כו]

ב) עֶשֶׂר אַמּוֹת אֹרֶךְ הַקָּרֶשׁ וְאַמָּה וַחֲצִי הָאַמָּה רֹחַב הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד: [שמות כו, טז]

ג) וַיִּפְרֹשׂ אֶת הָאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן וַיָּשֶׂם אֶת מִכְסֵה הָאֹהֶל עָלָיו מִלְמָעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה: [שמות מ, יט]

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

הגהות וציונים

א] בדפו"י ובמשניות כתיפו: ב] פי' בין אצילי ידיו (גליון): ג] [גירסת הערוך (ערך חפת) ובחפת] (גליון) וכ"ה גירסת הרי"ף: ד] רבי אלעזר (דפו"י): ה] בכת"י ותיבטל דעתן (דק"ס): ו] בכת"י נוסף כולה: ז] יש להוסיף דכתיב (בארות המים): ח] ע"פ מהרש"ל: ט] בירושלמי שלפנינו הגירסא שמן אחד בימין וקטרת בשמאל וכו' עיי"ש, וכן העתיקו כמעט כל הראשונים, והנה מה דנקט לפי זה משנתינו "שכן משא בני קהת" קאי גם על "אלעזר" שגם הוא מבני קהת, ועיין רש"ש שגירסת רש"י איתא בילקוט (ב"ש): י] צ"ל תילתא: כ] צ"ל נישא (רש"ש) וכ"ה בכת"י: ל] צ"ל מכתפיהן (כת"י): מ] בכת"י נוסף האהל על המשכן: נ] יש להוסיף וכו': ס] קוד"א בל"א אי"ל בוגי"ן ואישיל"ש בל"א אקסלי"ן ור"ל תחת הכתף שהוא בית השחי ועי' במנחות לז ע"א בתוס' שם (גליון): ע] יש להוסיף משקל ידי (כ"ה בגמרא שם): פ] לפנינו שם האציל אבל בכת"י ודפו"י שם הגי' העציל כתוס': צ] צ"ל מרפיקו (רש"ש): ק] נדצ"ל כמו כן (באה"מ):

ואת"ל[מ] אנשי הוצל עושין כן בטלה דעתן אצל כל אדם: **מתני'** [א]המתכוין להוציא לפניו ובא לו לאחריו פטור לאחריו ובא לו לפניו חייב באמת אמרו האשה החוגרת בסינר בין מלפניה ובין מלאחריה חייבת שכן ראוי להיות חוזר רבי יהודה אומר אף מקבלי פתקין: **גמ'** מאי שנא לפניו ובא לו לאחריו דפטור דלא אתעביד מחשבתו לאחריו ובא לו לפניו נמי הא לא אתעביד מחשבתו א"ר אלעזר [א]תברא מי ששנה זו לא שנה זו אמר רבא ומאי קושיא דילמא לפניו ובא לו לאחריו היינו טעמא דפטור [ב]דנתכוון לשמירה מעולה ועלתה בידו שמירה פחותה לאחריו ובא לו לפניו היינו טעמא דחייב דנתכוון לשמירה פחותה ועלתה בידו שמירה מעולה אלא מאי קושיא דיוקא דמתני' קשיא המתכוין להוציא לפניו ובא לו לאחריו פטור הא לאחריו ובא לו לאחריו חייב אימא סיפא לאחריו ובא לו לפניו הוא דחייב הא לאחריו ובא לו לאחריו פטור א"ר אלעזר תברא מי ששנה זו לא שנה זו אמר רב אשי מאי קושיא דילמא לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא לאחריו ובא לו לאחריו דחייב דאיתעבידא מחשבתו אלא אפילו לאחריו ובא לו לפניו איצטריכא ליה סלקא דעתך אמינא הואיל ולא איתעביד מחשבתו לא ליחייב קמ"ל דנתכוון לשמירה פחותה ועלתה בידו שמירה מעולה דחייב [ב]ולאחריו ובא לו לאחריו תנאי היא דתניא [א] [ג]המוציא מעות בפונדתו ופיה למעלה חייב פיה למטה רבי יהודה מחייב וחכמים פוטרין אמר להן ר' יהודה אי אתם מודים בלאחריו ובא לו לאחריו שהוא חייב ואמרו לו ואי אתה מודה כלאחר[ג] ידו ורגלו שהוא פטור אמר ר' יהודה אני אמרתי דבר אחד והן אמרו דבר אחד אני לא מצאתי תשובה לדבריהם והן לא מצאו תשובה לדברי מדקאמר להו אי אתם מודין לאו מכלל דפטרי רבנן וליטעמיך דקאמרי ליה אי אתה מודה מכלל דמחייב רבי יהודה והתניא לאחר ידו ורגלו ד"ה פטור אלא לאחריו ובא לו לאחריו ד"ה חייב לאחר ידו ורגלו דברי הכל פטור כי פליגי בפונדתו ופיה למטה מר מדמי ליה לאחריו ובא לו לאחריו ומר מדמי ליה לאחר ידו ורגלו: [ג]באמת אמרו האשה כו': [תנא [ג]כל באמת הלכה היא: רבי יהודה אומר אף מקבלי פתקין]: תנא שכן לבלרי מלכות[ד] עושין כן: **מתני'** המוציא ככר לרשות הרבים חייב [ד]הוציאוהו שנים פטורין [ה]לא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים חייבין ור' שמעון פוטר: **גמ'** אמר רב יהודה אמר רב ואמרי לה אמר אביי ואמרי לה במתניתא תנא זה יכול וזה יכול רבי מאיר מחייב ור' יהודה ור' שמעון פוטרים זה אינו יכול וזה אינו יכול רבי יהודה ור' מאיר מחייבים ורבי שמעון פוטר [ו]זה יכול וזה אינו יכול דברי הכל חייב תניא נמי הכי המוציא ככר לרשות הרבים חייב הוציאו שנים רבי מאיר מחייב ורבי יהודה אומר אם לא יכול אחד להוציאו והוציאו שנים חייבין ואם לאו פטורים ורבי שמעון פוטר מנא הני מילי [ז]דתנו רבנן [א]בעשותה העושה את כולה ולא העושה את מקצתה כיצד שנים שהיו אוחזין במלגז[ה] ולוגזין בכרכר ושובטין בקולמוס וכותבין בקנה והוציאו[ו] לרשות הרבים יכול יהו חייבין תלמוד לומר בעשותה העושה את כולה ולא העושה מקצתה בעיגול

מתני' המתכוין להוציא לפניו. כגון שצרר מעות בסדינו כדי שיהיו תלוין לפניו ובא לו לאחריו: **פטור.** דלא נתקיימה מחשבתו וה"ל כמתעסק ולא מתכוין: **לאחריו ובא לו לפניו חייב.** בגמ' מפרש טעמא: **סינר.** כעין מכנסיים קטנים וחוגרת אותו לצניעות[ם] ואם תלתה בו שום דבר להוציא ובא לו לצד אחר חייבת: **שכן ראוי להיות חוזר.** דרכו להיות חוזר סביבותיה ומתחלתה ידעה שסופו להתהפך: **ר' יהודה אומר אף מקבלי פתקין.** של מלך למוסרם לגנים אף הם חייבים בהוצאתן אפילו לא נתקיימה מחשבתן כגון הוציאן על מנת ליתן לצד זה ונתנו לזה כך לשון רבותי ולבי מגמגם: **גמ' מי ששנה זו לא שנה זו.** ת"ק פטר בתרוייהו ותנא בתרא מחייב בתרוייהו: **ועלתה בידו שמירה פחותה.** ואנן סהדי דלא ניחא ליה אבל סיפא כל שכן דניחא ליה: **דיוקא דמתני' קשיא.** דיוקא (א) דמצינן למידק ממתני': **לאחריו ובא לו לפניו הוא דחייב.** דעלתה בידו שמירה מעולה: **וחכמים פוטרין.** שאין דרך הוצאה בכך: **אני אמרתי דבר אחד.** אי אתם מודים כו': **והם אמרו דבר א'.** אי אתה מודה כו': **מכלל דמחייב רבי יהודה.** בתמיה הא ודאי לדברי הכל פטור דלא מפקי אינשי הכי: **לאחריו ובא לו לאחריו דברי הכל חייב.** דיש מוציאין כן בשמירה פחותה: **לאחר ידו דברי הכל פטור.** דאין מוציאין כן: **מר מדמי לה לאחריו.** דשמירה פחותה היא ומר מדמי לה לאחר ידו דלא דמי למוציא לאחריו דהתם משתמרים הן מן הגנבים אבל אלו נופלין מאליהן ואין מוציאין כן: **שכן לבלרי מלכות עושין כן.** בדעתו למוסרן לזה ואינו מוצאו ודבר המלך נחוץ ומוצא אחר ומוסרו לו: **מתני' הוציאו** (ב) **שנים פטורין.** כדילפינן בעשותה[ו] יחיד ולא שנים: **חייבים.** וטעמא מפרש בגמרא: **גמ' זה יכול.** להוציאו לבדו וזה יכול להוציאו לבדו והוציאו שניהם: **ר"מ מחייב.** דלא דריש בעשותה להכי אלא לפטור יחיד שעשה בהוראת ב"ד כדלקמן[ז]: **ור' יהודה פוטר.** דלאו אורחיה בהכי וסתם מתני' ר' יהודה היא: **זה אינו יכול וזה אינו יכול.** דאורחייהו להוציא בשנים בהא סבירא ליה לרבי יהודה כרבי מאיר דחייב ורבי שמעון פוטר דיליף מקראי כדלקמן[ז]: **זה יכול וזה אינו יכול.** והוציאו שניהן דברי הכל חייב ולקמן מפרש הי מינייהו חייב: ה"ג הוציאוהו שנים ר' מאיר מחייב ול"ג פטור: **ר' יהודה אומר אם לא יכול אחד.** כלומר כל אחד ואחד: **ואם לאו.** אלא זה יכול וזה יכול פטור וממילא דבכי האי גוונא ר' מאיר מחייב: **מלגז.** פורק"א בת ג' שיניים ומהפכין בה תבואה בגורן והוא מעמר דהוא אב מלאכה[ח]: **ולוגזין.** מאספין השבלין: **בכרכר ושובטין.** דהוא מיסך כדאמר בפרק כלל גדול (לעיל דף עה:) שובט הרי הוא בכלל מיסך: **בקנה והוציאוהו כו'.** וכל הנך זה יכול וזה יכול נינהו: עיגול

ואת"ל אנשי הוצל עושין כן בטלה דעתן אצל כל אדם. משמע דעל אתרא נמי אמר דבטלה דעתן וכן בריש בכל מערבין (עירובין דף כח.) פריך ובבל הוי רובא דעלמא והתניא כו' וכן בתר הכי (ג) פריך ופרסאי הוי רובא דעלמא וקשה דבפ' חבית (לקמן קמד:) גבי של בית מנשיא היו סוחטים ברמונים (ד) ופריך בית מנשיא הוי רובא דעלמא ומשני אין דהתנן המקיים קוצים בכרם כו' שכן בערביא מקיימין קוצים לגמליהן ופריך מי דמי ערביא אתרא הוא הכא בטלה דעתו אצל כל אדם וי"ל דהתם חשוב מנהג ערביא דלכל העולם נמי אם היה להם רוב גמלים הוו נמי מקיימי אבל בית מנשיא דחד גברא בטלה דעתו אע"ג דלכל העולם אם היה להם רמונים הרבה היו סוחטין:

רבי יהודה אומר אף מקבלי פיתקין. מפרש רבינו שמואל שיש אדם ממונה למלך שנושא פיתקין של מלך לידע מנין גבוריו וחייליו ובית אוצרותיו ונושאין אותן בכיסיהן התלויין באזוריהן ואותן כיסין חוזרין פעמים לפניהן ופעמים לאחוריהן והוי ממש דומיא דסינר דלעיל שהוא חוזר ות"ק דר' יהודה לא חשיב ליה חוזר והא דמייתי בגמרא תנא שכן לבלרי מלכות עושין כן כלומר שחוזר דבענין זה מיירי רישא (דברייתא) [דמתני'][ז]:

תברא מי ששנה זו כו'. ת"ק ה"ל למינקט לאחריו ובא לו לפניו פטור ולתנא בתרא דמחייב הוה לו למינקט לפניו ובא לו לאחריו דהוי רבותא טפי אלא דהשתא לא ידע [ם]שיש בזה שום חילוק:

הא לאחריו ובא לאחריו פטור. לעיל (דף לא:) גבי חזקיה משני נעשה ובפ"ק דקדושין (דף ה:) גבי נתנה היא ואמרה היא ובכמה דוכתי לא משני: **זה** אינו יכול וזה אינו יכול ר"מ ורבי יהודה מחייבין. מה שהקשה ריב"א אמאי לא אמרינן חטאת אחד אמר רחמנא ולא שנים ושלשה כדאמר גבי כופר מפורש בפרק ד' וה' (ב"ק דף מ. ד"ה כופר): תלתא

עין משפט נר מצוה

מו א ב מיי' פי"א מהל' שבת הל' יב סמג לאוין סה:
מז ג מיי' שם הל' יג:
יז ד מיי' שם הל' טו:
יח ה ו שם הל' טז:

רב נסים גאון

(שמות לד) פסל לך פסילותן שלך תהא. חכם רב ושמואל דאמרי תרוייהו נ' שערי בינה נבראו בעולם וכולם ניתנו למשה חסר א' שנא' (תהלים ח) ותחסרהו מעט מאלהים. עניו דכתיב (במדבר יב) והאיש משה עניו מאד:

רבינו חננאל

לעולם דאיכא ומכרכי עילויה. א) והא קושיא איכא דמרוחי ביה ומרבו ביה מילי כגון פירושא ומשוו לה לענין מי שהוציא את הכיס דרך שוליו והדרך דחוקה היא ולא סליק טעמייהו וגמ' דיקא הכין הואי והאיכא שנצין בדליכא. והכין פירשוהו רבותינו ובו אתא [ם] דילמא לענין מאי דקאי אי דאפקיה דרך פיו הכי נמי דאלמ' מחייב משום דאי בעי שקיל ותמצא בא לידי גגבה קודם שיבא לידי איסור שבת. ועלה קא מקשי למה לי אגודי בכי האי מלתא והיכי [מצי להן] למשקל מדרך פיו קמיה דנפקי' לשוליה והאידנא שנינו דאינן לולאות [ט] דידיעין בערי אל בריטה ואל כדאטת די גובי על [י] שוליו בהדי הדדי והכין הוה מנהא [כ] דכיסי דההוא זמן כההיא דתנן כיס של שנאצות שניטלו שנאציו טמא נפשט טהור וכי האי (לא) מיצי למשרייה לגישיה [ל] אלא מכלפי שולי' דאלמ' צריך להוציא כולו. ודחינן איכא כיסי דלית להו שנצי [אי נמי] דאית להו שנצי ומכרכי על פומייהו ואינן (עקורין) [כרוכין] כלפי שוליו. **ורבא** סברה כחזקיה דאגד כלי לאו שמיה אגד ואביי סברה כר"י דאגד כלי שמיה אגד. **קם אביי בשיטתיה** (ורבא) **[דרבא]**. פי' קם בשיטתיה והדר מן מימרא דנפשיה וא' כמימרא דרבא דחייב אלמא אגד כלי לא שמיה אגד כחזקיה קם רבא כשיטתיה דאביי פי' דסבר רבא כאביי דאגד כלי שמיה אגד ואיסקופה מליאה פירות פטור כרבי יוחנן והלכה כרבא דכל היכא דפליגי אביי ורבא הלכתא כרבא לבר יע"ל קג"ם. **ורמי דרבא אדרבא ורמי דאביי אדאביי** דאיתמר המוציא פירות לרה"ר אמר אביי ביד חייב בכלי פטור ורבא אמר ביד פטור בכלי חייב והשתא דהדר אביי וא' אגד כלי (שמיה) לא שמיה אגד וחייב קשיא הא דקא' הכא בכלי פטור ורבא דקאמר אפילו מליאה חרדל פטור קשיא אהא דקא' הכא בכלי חייב. **ואמרינן איפוך** אביי אמר בכלי חייב רבא אמר בכלי פטור וקא סלקא דעתך דהא דאביי ורבא כגון שהיה עומד ברה"י והוציא כלי שיש בו פירות לרה"ר וכי אפכינן דהמוציא פירות אבל הא שמעתא דחזקיה ורבי יוחנן קבלה הוא דהדר ביה אביי ממימריה וקם בשיטתיה דרבא דאיפליג עליה רבא ולענין הוציא ביד סליקא ליה דליכא פלוגתא ב) דמאן דאמר חייב בזמן ששלשל ידו למטה משלשה ומאן דאמר פטור למעלה משלשה. **והתם** ביציאות השבת כי תני העני חייב אקשינן והא בעינן עקירה מע"ג מקום ארבעה ואמרי' בה כמה טעמי ואיפריכו ולבסוף אמרי' א"ר אבהו כגון ששלשל ידו למטה משלשה וקבלה ואקשינא והא עומד קתני ואוקימנא בשוחה אי נמי דקאי בגומא ואי איתא נפק הך טעמא מהלכתא ואע"ג דלא קמה ביה מתניתין מדאקשינן איכפל תנא לאשמעינן כולהי הני ולא משום דמימרא בטל הוא ובפירקא אחרינא (לקמן בהזורק צז.) אמרי' אמר רב חלקיה בר טובי לא תוך שלשה דברי הכל חייב למעלה מעשרה דברי הכל פטור מג' ועד י' באין מחלוקת ר' עקיבא לורבנן ושמעתא דכל פחות מג' כלבוד דמי גמרא גמירי לה ובהא דוכתי מפרשי לה כתיקנה בסייעתא דשמיא. **והא מלתא** דאמרנה לענין קם אביי בשיטתיה דרבא דפרישנא הדר מן מימריה ואמר כמימריה דרבא והוי תרווייהו שיטה אית לה דומיא בכמה דוכתי מגמרא. **בלולב וערבה** אמרי' לוי אמר אתרוג בשמיני נמי אסורה אבוה דשמואל אמר אתרוג בשביעי אסורה בשמיני מותרת קם ר' זירא בשיטתיה דאבוה דשמואל קם אבוה דשמואל בשיטתיה דלוי דא"ר זירא אתרוג שנפסלה אסור לאכילה כל שבעה פירושיה ברור דא"ר זירא כמימרא דאבוה דשמואל קמא שאסורה כל שבעה ובשמיני מותרת והדר אבוה דשמואל כמימרא דלוי. **ובהא מסכתא דשבתא** בפ' ר"א דתולין אתמר חרדל שלשו מע"ש אמר

חשק שלמה על רבינו חננאל א) דברי רבינו אלו מכאן עד תיבת ואינן עקורין כלפי שוליו הם מהוסרי הבנה לפי קוצר דעתנו. ואולי יש אלה ט"ס בכת"י. ומגוה רבה לירד לסוף כוונתו בזה וה' יאיר עינינו במאור תורתו: ב) מדברי רבינו נראה שהיה לו גי' אחרת בכאן. דאביי ורבא לא פליגי כלל ואביי מיירי למעלה מג'. ומשום זה כתב דמאי דמתרץ לעיל דף ה' כגון ששלשל ידו למטה מג' הוא נפיק מהילכתא. ועיין תוס' שם ד"ה כגון. ובחדושי הרשב"א ז"ל שם ותו"ק:

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [יבמות יג. כתובות עה: ב"ק מז: ועי' תוס' כתובות עה: פירושו של תברא], ב) [תוספתא פי"ע"ש], ג) [ב"מ ס. וע"ש רש"י], ד) לעיל דף ג., ה) ב"ק פב., ו) ויקרא ד כז, ז) צג., ח) לעיל עג ע"א.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דיוקא דמתניתין קשיא דמצינו כצ"ל ותיבת דיוקא נמחק: (ב) ד"ה הוציאוהו שני': (ג) תוס' ד"ה ואת"ל וכו' בתר הכי פריך. נ"ב סוף דף כ"ט: (ד) בא"ד היו סוחטין ברימונים דפריך ובית מנשיא וכו' ומשני אין דתנן המקיים:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה תברא וכו' שיש בזה שום חילוק. עי' תוס' כתובות דף עה ע"ב ד"ה מי ששנה. וביבמות דף י ע"ב ד"ה וליתני:

הגהות הגר"א

[א] גמרא דתניא המוציא מעות בפונדתו ופיה למעלה כו'. נ"ב בתוספתא הגיר' המתכוין להוציא בפונדתו ופיה למעלה והוציא בפונדתו ופיה למטה. המתכוין להוציא בפונדתו ופיה למטה ר"י מחייב וחכמים פוטרין. ובזה מובן תשובת ר"י א"א מודים בלאחריו ובא לו לאחריו:

תורה אור השלם

א) וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִשְׁגָגָה מֵעַם הָאָרֶץ בַּעֲשֹׂתָהּ אַחַת מִמִּצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁם: [ויקרא ד, כז]

ליקוטי רש"י

סינר. פורצי"ט שהיא חוגרת בו ומגיע ממתניה ולמטה [לעיל יג:]. **תברא.** קשיא רישא לסיפא [כתובות עה:]. קשה אהדדי רישא וסיפא [ב"ק מז:]. **כל באמת הלכה היא.** ואין חולק בדבר [סוכה לח.]. כל היכא דתני באמת הלכה ואין לחוש ולגמגם בדבר [ב"מ ס.]. **בעשותה.** גבי חטאת כתיב [לעיל ג.]. **מלגז.** כמין עתר שקורין פורק"א של ברזל ולו שלש שיניים ומהפכין בו קש בגורן [לקמן קכב:]. **בכרכר ושובטין.** שובט. מכה השתי בכרכר שקורין ריו"ל [לעיל עה:]. שובט, מכרכר בכרכר [לקמן צז:]. **כרכר.** עץ יש לאורגין וראשו חד [לעיל פא.].

הגהות וציונים

א] כת"י **ואם תאמר** (וכ"ה ברי"ף ובראש"ש ובמאירי ובמגיד משנה פי"ב מהל' שבת הי"ד): ב] **לימא לאחריו** ובא לו כצ"ל (גליון): ג] צ"ל **בלאחר** (רש"ש, וכ"ה בדפו"י ובכת"י ועי' תוס' לעיל ע"א ד"ה לאחר): ד] [בערוך ערך לבלר לבלר פירש לבלר סופרי מלכות חוגרין בסינר ותולין פיתקין במתניהן פעמים שבאין לפנים ופעמים שבאין לאחור] (גליון): ה] [פי' מזלג ע"ד חילוף האותיות כמו כבש כשב מוסף ערוך] (גליון): ו] כת"י **והוציאוהו** (וכ"ה ברש"י): ז] עיין מהרש"א שמקיים הגירסא "דברייתא" ועיי"ש מה שפירש: ח] צ"ל והכין פירשוהו רבותינו **רבוותא**, דילמא לענין מאי **דקאמר** אי דאפקיה: ט] צ"ל **והאיכא שנצין, דאינון** לולאות **בערבי** דידעין: י] צ"ל **דאגידי עד** שוליו (ע"פ הערוך ערך שנץ): כ] והכין הוה **מנהגא** דכיסי (יקר הערך על הערוך): ל] צ"ל למשרייה **לרישיה** (ע"פ הערוך שם):

בעיגול של דבילה והוציאו לרשות הרבים בקורה והוציאו לרה"ר רבי יהודה אומר אם לא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים חייבין ואם לאו פטורין ר"ש אומר אע"פ שלא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים פטורים לכך נאמר [א] בעשותה יחיד שעשאה חייב שנים שעשאוה פטורין במאי קמיפלגי בהאי קרא [א] ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשותה ר"ש סבר תלתא מיעוטי כתיבי נפש תחטא אחת תחטא בעשותה תחטא חד למעוטי זה עוקר וזה מניח וחד למעוטי זה יכול וזה יכול וחד למעוטי זה אינו יכול וזה אינו יכול ורבי יהודה חד למעוטי זה עוקר וזה מניח וחד למעוטי זה יכול וזה יכול וחד למעוטי יחיד שעשאה בהוראת ב"ד ור"ש[א] יחיד שעשאה בהוראת ב"ד חייב ור"מ מי כתיב נפש תחטא אחת תחטא בעשותה תחטא תרי מעוטי כתיבי חד למעוטי זה עוקר וזה מניח וחד למעוטי יחיד שעשאה בהוראת ב"ד: אמר מר זה יכול וזה אינו יכול דברי הכל חייב הי מנייהו מיחייב אמר רב חסדא [א] זה שיכול דאי זה שאינו יכול מאי קא עביד אמר ליה רב המנונא דקא[ב] מסייע בהדיה אמר ליה [ג] [ב] מסייע אין בו ממש אמר רב זביד משמיה דרבא אף אנן נמי תנינא [ג] [ג] היה יושב על גבי המטה וארבע טליות תחת [ד] רגלי המטה טמאות מפני שאינה יכולה לעמוד על שלש ור' שמעון מטהר [ז] [ד] היה רוכב על גבי בהמה וד' טליות תחת[ה] רגלי הבהמה טהורות מפני שיכולה לעמוד על ג' ואמאי הא קמסייע בהדי הדדי לאו משום דאמרינן מסייע אין בו ממש אמר רב יהודה מדיסקרתא לעולם אימא לך מסייע יש בו ממש ושאני הכא דעקרה לה לגמרי וכיון דזימנין עקרה הא וזימנין עקרה הא ליהוי כזב המתהפך מי לא תנן [ט] [ה] זב שהיה מוטל על ה' ספסלין או על ה' פונדאות לאורכן טמאים לרחבן טהורין ישן ספק מתהפך עליהן טמאין אלא לאו משום דאמרינן מסייע אין בו ממש אמר רב פפי משמיה דרבא אף אנן נמי תנינא רבי

רש"י

עיגול וקורה גדולים הן ואין אחד יכול להוליכו: ואם לאו. שיכול אחד להוליכו: נפש תחטא. משמע נפש ולא נפשות: חד למעוטי זה עוקר. מרשות הרבים: וזה מניח. ברשות היחיד דלכל כמה דלא כתיב אלא חד מיעוט מסתברא דהאי הוא דממעט דהאי קעביד פלגא והאי פלגא וליכא חד דמסייע בכולה: וחד. יתורא למעוטי אף על פי דעבדי כי הדדי דהאי עביד כולה והאי עביד כולה ומיהו זה יכול וזה יכול הוא דממעיט דלאו אורחיה למעבדה בתרי: וחד. יתורא למעוטי תו זה אינו יכול וזה אינו יכול דאף על גב דאורחייהו למיעבד בתרי מעטינהו: יחיד שעשה בהוראת ב"ד. הורו ב"ד שחלב מותר והלך היחיד ועשה על פיהם דאנוס הוא[ז] ורבי שמעון לטעמיה דאמר בהוריות יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב: תרי מיעוטי כתיבי. נפש אחת חד מיעוטא הוא דאורחיה דקרא לאישתעי הכי: זה שיכול. דאיהו עבדה לכולה: אין בו ממש. מי שאינו אלא מסייע בדבר ואם בא לעשותו לבדו אינו יכול אין בו ממש ולא חשיב מידי ולא מיפטר אידך: אף אנן נמי תנינא. דמסייע אין בו ממש: היה. זב יושב על גבי מטה: וד' טליות. טליתות: שאינה יכולה לעמוד על ג'. וכיון דזה אינו יכול וזה אינו יכול כל אחד ואחד כולי מעשה עביד וגבי מדרס הזב בעינן שינשא רובו עליו בת"כ[ח]: ור' שמעון מטהר. ר' שמעון לטעמיה דאמר זה אינו יכול וזה אינו יכול נמי אינו אלא כמסייע ופטור (א) (ל"א דבעי שיעור זיבה לזה ושיעור זיבה לזה כלומר רובו של זב מכביד על כל אחד ואחד ואפילו מסייע לא הוי[ט]): מפני שיכולה לעמוד על ג'. הלכך כל אחד ואחד ה"ל רביעי ואינו אלא מסייע וסתמא כר' יהודה דזה יכול וזה יכול קרי מסייע: דעקרה ליה לגמרי. עוקרת הרגל מן הארץ ואפי' מסייע לא הוי: ופרכינן ואי טעמא משום דעקרה ליה כיון דזימנין דעקרה האי וזימנין עקרה האי ובכל ג' איכא לספוקי שמא הכבידה עליהן ולא עקרתן לטמינהו מספק כזב (ב) המהפך על ה' פונדאות דמטמינן ליה[י] מספק: פונדאות. כמין תריטין כיסים ארוכים ונותנין בהן מעות ובלעז בריד"ש ורואין לשמש שכיבה עם מלאכתן שיושב עליהם והם מלאות מעות ופותח פיהם ונוטל ואין צריך לומר לו עמוד ונעשה מלאכתנו[י]: לאורכן. כגון שהיה שוכב על מיעיו או פרקדן ואורכו מוטל על (ג) אורכן: טמאים גרסינן במשנה דטהרות[כ] דיש לומר בכל אחת מהן שנישא רובו עליו פעמים על זו ופעמים על זו: לרחבן טהורין. לפי שארכו מוטל על רחבן ואין רובו נישא על אחת מהן: ישן. לו עליהן לרחבן: ספק נתהפך. על ארכו[ל] ונמצא כולו נשען על אחת מהן: טמאות. דכל חדא איכא למימר על זו נתהפך אלמא מטמינן מספק והתם נמי אי משום עקירה הוא ניטמינהו מספיקא אלא לאו טעמא משום דכולהו הוו כל חדא וחדא מסייע ואין בו ממש כן נראה בעיני משנה זו. ורבותי גורסין לאורכן טהורין ופירשו טעמא דלאורכן טהורין משום דאמרי שמא ביניהן שכב ולא עליהם וקשיא לי א"כ לקולא תלינן ואמאי תני סיפא ספק נתהפך טמאים:

תוספות

תלתא מיעוטי כתיבי. והא דנקט בעשותה בברייתא טפי מהנך משום שהוא מיעוט אחרון שבפסוק והא פליגי ולא ידע ר"י דאמאי נקט במילתיה דר' שמעון יחיד שעשאה חייב כו' ולא נקט לישנא דלעיל העושה את כולה ולא העושה את מקצתה ושמא לישנא דשנים שעשאוה פטורין משמע טפי אפי' זה אינו יכול וזה אינו יכול: חד למעוטי זה עוקר וזה מניח. וזה כתב אות אחת וזה אחר כתב אות שניה לא איצטריך קרא אלא אהוצאה דה"א אהכנסה ואהוצאה' הוא דקפיד רחמנא וליחייב אפי' בלא הנחה: ה"ג ורבי שמעון יחיד שעשאה בהוראת ב"ד לא צריך קרא ול"ג ר"ש לטעמיה דאמר יחיד שעשאה בהוראת ב"ד חייב כדפירש בקונטרס דהא תנן בהדיא בפ"ק דהוריות (ד' ג.) הלך ועשה על פיהן בין הביאו כפרתן בין לא כו' ר' שמעון פוטר ומפרש טעמא תולה בב"ד אנוס הוא: אמר מר זה יכול וזה אינו יכול. נראה לר"י דהאי אינו יכול היינו אפי' בעל כח הרבה אלא שהוא נושא הקורה בענין זה בכי האי גוונא שאלמלא אחר לא היה יכול לנושאה לבדו כגון באצבע או תופסה בענין זה שאינו יכול לנושאה לבדו דמה לנו לכחו כיון דהשתא מיהא אינו יכול לנושאה: הי מינייהו מיחייב. לא בעי למימר שיהא פטור אותו שיכול וליחייב שאינו יכול דאין זה סברא אלא קאמר דליתחייב נמי אפילו שאינו יכול כמו לר' יהודה ור"מ דאמרי לעיל[ט] זה אינו יכול וזה אינו יכול חייב: אמר רב זביד משמיה דרבא אף אנן נמי תנינא. פירוש דמסייע אין בו ממש קשה לר"י דהכא אית ליה לרב זביד דמסייע אין בו ממש וכן רב אשי בסמוך ובפ"ב דבילה (דף כב.) אמרינן אימר כחל עינא על יד נכרי בשבת א"ל רב אשי מאי דעתיך כו' ואמר רב כהנא[ס] סולה שאין בו סכנה אומר לנכרי ועושה הא[ע] מסייע בהדיה דקא עמיץ ופתח א"ל איכא רב זביד דקאי כוותך ושני ליה מסייע אין בו ממש משמע דרב זביד ורב אשי סוברים דיש בו ממש ואין לומר דהא דאמר הכא אין בו ממש לא שיפטר[פ] לגמרי אלא דאין בו חיוב חטאת דהא מייתי רב אשי לעבודתו כשרה משמע דאפי' פסולא דרבנן ליכא א"כ לענין שבת נמי מגלן שיש בו איסורא דרבנן ומיהו לרב אשי איכא למימר דבתר דשמעה מאמימר סברה אלא לרב זביד קשה דאיהו גופיה קאמר משמיה דרבא דאין בו ממש ואמימר היה הרבה אחר רבא ואפי' אחר רב פפא שהיה תלמידו של רבא ושמא בתר מעשה דאמימר שמעה רב זביד משמיה דרבא ולא [צ] מרבא עצמו ועוד אור"י דהכי פריך התם והא קא מסייע בהדיה דקא עמיץ ופתח ואע"ג דמסייע אין בו ממש בעלמא הא אית לן למימר דאסרו משום שחיקת סממנין[י] ומשני דאין בו ממש אפילו לענין זה: ור"ש מטהר. פי' בקונטרס דר"ש לטעמיה דפטר זה אינו יכול וזה אינו יכול [ואינו[ק]] נראה לרשב"א דשאני התם דגלי רחמנא דליכא קרא לפטור ונראה דטעמא משום דבעי שיהיה רוב הזב נישא על כל אחד וכן משמע במסכת זבים פ"ד (משנה ה) דתנן הזב בכף מאזנים ומשכב ומושב כנגדו כרע הזב טהורין כרעו הן טמאין ר"ש אומר ביחיד טמאין פי' כשאין אלא משכב אחד או מושב אחד במרובין טהורין שאין כ"א נושא רובו: היה רוכב ע"ג בהמה. בעומדת איירי דאי במהלכת כל שעה עוקרת רגל הא' ועומדת על ג' וטמא מה שתחתיהן שאינה יכולה לעמוד על שתים: מפני שיכולה לעמוד על ג'. וה"ל כל רגל אינו יכול והג' אחרים יכולין: וכיון דזימנין עקרה הא וזימנין הא ליהוי כזב המתהפך. ואפילו ברה"ר טמא: לאורכן טמאין. כן גריס הקונטרס ופי' דטמאין משום דאיכא למימר דכל אחד נושא רובו עליו פעמים על זה ופעמים על זה לרוחבן טהורין שאין רובו של הזב נישא על כל[ל] אחד מהן ולפי זה אתיא כר"ש דבעי שיהא רוב הזב נישא עליו ור"י אומר דמלי למימר דאתיא אפילו כרבנן וטעמא דטהורות משום דה"ל כל אחד מסייע שאין בו ממש ומהן רישא הוה מצי למיפרך דמטמאין לאורכן מספיקא אלא ניחא ליה למיפרך מסיפא דמפרש בה טעמא אמאי טמאין:

שמשנת

מסורת הש"ס עם הוספות

א) הוריות ב., ב) [ביצה כב.], ג) זבין פ"ד מ"ו, ד) ג"ז שם, ה) שם מ"ד, ו) זבים פרשתא ד הי"ד, ז) עי' תו"כ זבים פ"ב ה"ו, ח) זבין פ"ד מ"ד, ט) צב:, י) לעיל נג ע"ב.

עין משפט נר מצוה

יט א ב מיי' פ"א מהל' שבת הלכה טז:
כ ג מיי' פ"ז מהל' משכב ומושב הלכה ה:
כא ד שם הלכה ו:
כב ה שם הלכה ד:

תורה אור השלם

א) וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִשְׁגָגָה מֵעַם הָאָרֶץ בַּעֲשֹׂתָהּ אַחַת מִמִּצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁם: [ויקרא ד, כז]

רב נסים גאון

זב שהיה מוטל על ה' ספסלין או על ה' פונדאות לאורכן טמאין לרחבן טהורין. פירוש דבר זה מצוי בתוספתא (זבים פרק ד) זב שהיה מוטל על ד' כסאות לרחבן טהורות שאין אחד מהן נושא רובו ומשכחת לה בתורת

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ור' שמעון וכו' כמסייע ופטור (ל"א דבעי וכו' לא הוי). תא"מ ונ"ב ס"א נמחק האי ל"א כי אינו מפירש"י אלא מפי' התוס': (ב) ד"ה ופרכינן וכו' כזב המתהפך על: (ג) ד"ה לארכן וכו' מוטל על רחבן [מ] והס"ד:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אמר רב זביד וכו' ולא מרבא עצמו. עיין חולין קיג ע"ב ברש"י ד"ה הא דרבים:

ליקוטי רש"י

וחד למעוטי יחיד שעשאה בהוראת ב"ד. דמשמע בעשותה מפי עצמו חייב למעוטי תולה בבית דין דפטור [הוריות ב:]. מסייע אין בו ממש. מי שאינו עושה מלאכה ממש אלא מסייע מעט כי האי ובלאו הוא מתעבדא אין בו ממש [ביצה כב.].

הגהות וציונים

א] צ"ל ור' שמעון לטעמי' דאמר יחיד וכו' רש"ל (גליון): ב] [צ"ל הא קא] (גליון): ג] בכת"י נוסף ארבע (וכ"ה לקמן ע"ב ובזבים פ"ד מ"ז): ד] לפי הגהת מהרש"ל בגמ' שהוא ע"פ רש"י כאן הס"ד, ומה"ד ודבי שמעון לטעמיה: ה] רש"ל מ"ז (גליון): ו] צ"ל להו וכ"ה בכת"י: ז] נדצ"ל על ארכן: ח] שם בגמ' רב המנונא: ט] צ"ל הא מר קא מסייע (דבש תמר, ובדפו"ד איתא קא): י] נדצ"ל שמותר: כ] ע"פ מהרש"ל ומהר"ם: ל] תיבת "כל" ליתא ברש"י וכן ליתא בדפו"ד: מ] בדפו"ד "ורוחבו" מוטל על אורכן ומגיה הב"ח שצ"ל "ורוחבו" מוטל על רחבן והגי' שלפנינו הוא ע"פ מהר"ם:

רבינו חננאל

רב ממחו בכלי ואין ממחו ביד ומפרש אלא אמר שמואל ממחו ביד ואין ממחו בכלי איתמר רבי אלעזר אמר אחד זה ואחד זה אסור למחות ר' יוחנן אמר אחד זה ואחד זה מותר אביי ורבא דאמרי תרווייהו אין הלכה כר' יוחנן קם ר' אלעזר בשיטתא דשמואל פי' הדר מן מאי דאמר זה וזה אסור וא' ממחו ביד ואין ממחו בכלי קם ר' יוחנן בשיטתא דר' אלעזר הדר ביה ר' יוחנן מן מאי דאמר זה וזה מותר ואמר זה וזה אסור כי היכי דהוה א"ר אלעזר מעיקרא אביי ורבא דאמרי תרווייהו הלכה כר' יוחנן מן מאי דהכי קאמר הלכתא לא יטרוף אלא יערב. בסוף מי שמת [ב"ב דף קנח] א"ר עקיבא מודה אני בזה שהנכסים בחזקתן ואמרינן עלה בחזקת מי ר' אילא אמר בחזקת יורשי האם רבי זירא אמר בחזקת יורשי הבן כי סליק ר' זירא קם בשיטתיה דר' (אלעזר) [אילא] קם רבא בשיטתא דר' זירא א"ר זירא שמע מינה אוירא דא"י מחכים פי' משום דהוא הדר למימרא דר' אילא דמן א"י ורבא דמן בבל קם במימרא קמא דר' זירא דהוה אמר בבבל: בין בימינו ובין בשמאלו ובחיקו ועל כתפו הני ארבע דתנן חייב שכן משא בני קהת והוה אמרינן רבוואתא שכן הוה אלעזר בן אהרן נושא שמן המאור וקטורת הסמים ומנחת התמיד ושמן המשחה. ואשכחינן בתלמוד א"י שמן המאור בימינו וקטורת הסמים בשמאלו ומנחת התמיד תלויה בזרועו ושמן המשחה ר' אבין בשם ר' אלעזר כמין צלוחה קטנה היתה תלויה באפונדתו: א"ר אלעזר המוציא משאוי למעלה מעשרה טפחים חייב שכן משא בני קהת ומנ"ל דמשא בני קהת למעלה מעשרה טפחים דאשכחינן דמזבח עשר אמות היה גובהו וקא פרסו לוים פריסא עליה וכו' ופרשו עליו כסוי עור תחש ומיכן את למד ללוים שקומתן עשר אמות ואי לאו הכין לא יכלין למפרס פרסא אמזבח. ומנ"ל דמזבח גובהו עשר אמות דאיתקש למשכן דכתיב ואת קלעי החצר ואת מסך [פתח] שער (המזבח) [החצר] אשר על המשכן ועל המזבח סביב מקיש מזבח למשכן מה משכן עשר אמות דכתיב עשר אמות אורך הקרש אף מזבח עשר אמות ואשכחן במשה רבינו שהיתה קומתו עשר אמות דכתיב ויפרוש את האהל על המשכן ואמר רב משה פירשו. והא מלתא דגובהה דמזבח עשר אמות אע"ג דכתיב ושלש אמות קומתו מפרשא בגמרא דקדשים בפרק קדשי קדשים והכין אמרי' שם ר' יהודה לטעמיה דאמר מזבח משה גדול היה דתניא ה' אמות אורך וה' אמות רחב רבוע היה המזבח וגו' דברים ככתבן דברי רבי יוסי ר' יהודה [אומר] נאמר כאן רבוע ונאמר להלן רבוע מה להלן מאמצעיתו הוא מודד אף כאן מאמצעיתו הוא מודד. ואמרינן ור' יוסי כי גמיר גזירה שוה בגובהא גמירי דתניא ושלש אמות קומתו דברים ככתבן דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר נאמר כאן רבוע ונאמר להלן במזבח הזהב רבוע מה להלן גובהן כשנים כרחבו אף כאן גובהו כשנים כרחבו א"ל רבי יהודה והלא כבר נאמר ארך החצר מאה באמה ורחב חמשים בחמשים וקומה חמש אמות אפשר כהן עומד ע"ג מזבח ועבודה בידו וכל העם רואין אותו מבחוץ א"ל ר' יוסי ואתה אי אתה אומר כן גבהו והלא כבר נאמר אשר על המשכן ועל המזבח סביב מה משכן עשר אמות אף מזבח עשר אמות ואומר קלעים חמש עשרה אמה לכתף ומה ת"ל וחמש אמות קומתו משפת מזבח ולמעלה ומה ת"ל ושלש אמות קומתו משפת סובב ולמעלה ור' יהודה כי גמיר ג"ש ברוחבה לר' יהודה נמי קא מיתחזי כהן נהי דכהן מיתחזי עבודה בידו מי מתחזיא. וכיון שקומת הלוים עשר אמות וראה שאפי' המזבח שגבהו עשר אמות הוא נשוי למעלה מי"ט משום דטבעות שהן בתים לבדים קבועות בסוף שליש העליון של מזבח וגמירי דכל טעונא דמידלי במטות תילתא מלעיל ותרי תילתא מלתחת ומשכחת תילתיה עילאה לעיל מן כתפיהן דהוא ג' אמות (ושליש) [וששה] מכתף לוי ולמטה והויא

תלמוד בבלי <עוז והדר> - ג שבת תלמוד בבלי עמוד מס 197 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה